

Seksualiteit en seksueel grensoverschrijdend gedrag in het digitale landschap

Janske Van Kollenburg

Beeldend therapeut – Atelier Groei & KPC Genk

Zohra Lkasbi

Forensisch psycholoog/gedragstherapeut – ZNA UKJA

Inhoud

Digitale evolutie

Online seksualiteit

Online seksueel grensoverschrijdend
gedrag

Therapeutische interventies

Conclusie

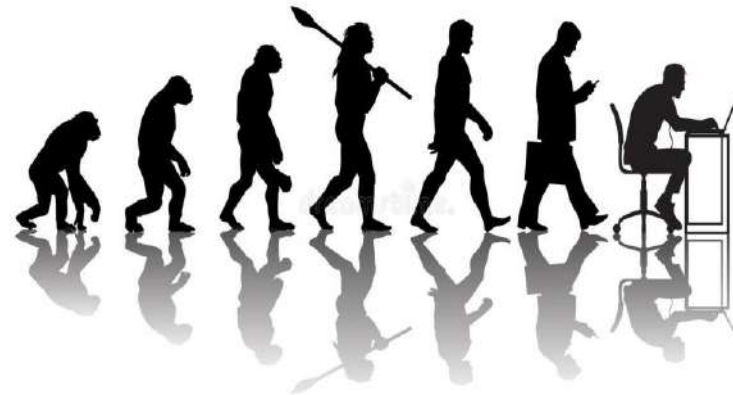
Jongeren en online seksueel grensoverschrijdend gedrag

Vanaf 10/10/2022

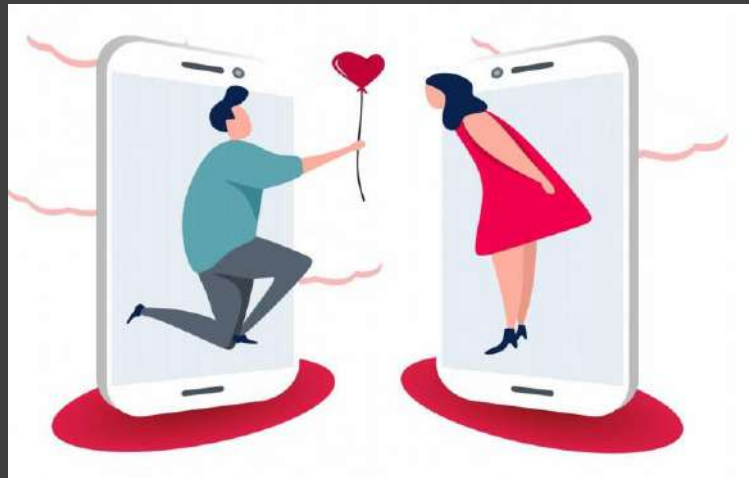

Digitale evolutie

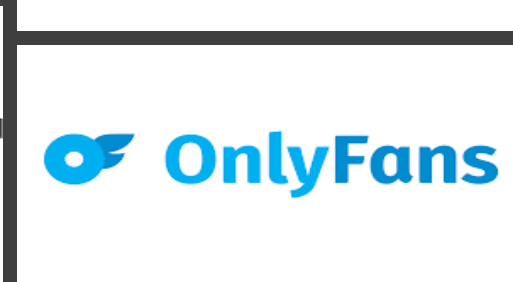
- Internetgebruikers: 10,8 miljoen (2019)
- Socialemedia: 3,4 miljard (wereldwijd, 2019)
- Facebook: 2,27 miljard (2018)
- Instagram: 600 miljoen (2017)
  - Instagram: 86% (Apestaartjaren, 2020)
- Snapchat: 79% (Apestaartjaren, 2020)
- YouTube: 89% (Apestaartjaren, 2020)

Online seksualiteit

Porn hub

Online seksueel grensoverschrijdend gedrag

- Problematisch online pornogebruik (POP)
- Niet consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud
- Peer-to-peer online grooming
- Plegers van seksueelmisbruikbeelden van minderjarigen
- Pornografisch boodschappen van extreme aard en gewelddadige
- Duale plegers

Problematisch online pornogebruik (POP)

- Symptoom van hyperseksualiteit
  - Een duidelijke toename van seksueel gedrag, gevoelens en gedachten
  - Significante lijdensdruk
  - Preoccupatie, impulsiviteit, dwangmatigheid, niet passend bij de sociale context en/of buitensporige tijdsinvestering aan het seksueel gedrag
  - Hormonale ontwikkeling, peerinvloeden, seksuele ontwikkeling

PORN

Problematisch online pornogebruik (POP)

- Significante lijdensdruk en/of beperking in het algemeen functioneren van de jongere
- Overmatig of buitensporig gebruik: de frequentie of de duur die gespendeerd wordt aan het problematisch online pornogebruik
- De inhoud van het online seksueel grensoverschrijdend gedrag zoals geweld, dieren, minderjarigen....
- Het problematisch online pornogebruik moet zich gedurende een langere tijdsperiode manifesteren
- Oncontroleerbaar gedrag: er hebben al verschillende pogingen plaatsgevonden om het gedrag te doen stoppen, maar hierin is gefaald en/of het gedrag is enkel controleerbaar door externe controle
- Het emotioneel (coping) en cognitief aspect (cognities)
- Aandachtspunten: hormonen en seksualiteit, seksuele ontwikkeling, puberteit,...

Niet consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud

- Het tonen, toegankelijk maken of verspreiden van visuele of geluidsinhoud van een onblote persoon of een persoon die een expliciete seksuele daad stelt zonder diens toestemming of buiten diens medeweten, ook al heeft die persoon ingestemd met het maken ervan
- Primaire versus secundaire sexting, wraakporno, sextortion, deep fake porno, hacking en niet-consensuele seksuele beelden, ...

Peer – to-peer online grooming

- Vertrouwen inwinnen van een andere jongere, met als doel om seksueel grensoverschrijdend gedrag te verwezenlijken
- Street of localised grooming: groomingsproces op openbare plaatsen zoals de bioscoop, park, straat, ...
- Smartphones en socialenetwerksites
  - Interactieprocessen vertonen gelijkenissen met de leeftijdsadequate interacties
  - Dynamische en snelle interacties tussen jongeren en de veranderde communicatievormen
  - Sexting
- Mensenhandel en seksuele uitbuiting

Extreme pornografie

- Vervaardigen of verspreiden van inhoud van extreem pornografische of gewelddadige aard
  - elke boodschap die dermate pornografisch of gewelddadig is dat zij van aard is om bij een normaal en redelijk persoon traumatiserende of andere psychisch schadelijke gevolgen teweeg te brengen
- Grove, aanstootgevende of obscene pornografische beelden
- Een expliciete en realistische afbeelding van een levensbedreigende handeling, een handeling die eventueel leidt tot een ernstig letsel aan de geslachtsdelen (anus, borsten of andere geslachtsdelen) van een persoon
- Necrofilie
- Bestialiteiten
- Voorgeschiedenis van gewelddadige delicten in vergelijking met plegers van seksueel misbruikbeelden van minderjarigen

Seksueel misbruikbeelden van minderjarigen

- Elk materiaal dat de visuele weergave op welke wijze dan ook behelst van een minderjarige die deelneemt aan echte of gesimuleerde expliciete seksuele gedragingen
- Oudere adolescenten, weinig leerproblemen
- Vaak afwezig: traumatische gebeurtenissen, psychosociale problemen, cognitieve problemen en disfunctionele gezinskenmerken
- Minder delinquent gedrag en antisociale denkpatronen
- Weinig zelfvertrouwen, emotionele en sociale/relatonele problemen
- Laag risico voor hervall op online en offline seksueel grensoverschrijdend gedrag
- Motieven: internetverslaving, seksuele preoccupatie, sociale teruggetrokkenheid, seksuele coping en eenzaamheid, toevallige ontdekking, seksuele nieuwsgierigheid of deviante seksuele interesse

Duale plegers

- Online seksueel grensoverschrijdend gedrag en offline seksueel grensoverschrijdend gedrag
- Leermoeilijkheden, disfunctionele gezinsdynamieken, hechtingsproblemen, psychische problemen, geringe emotieregulatie en sociale vaardigheden
- Meer beschermingsmaatregelen door officiële instanties, beperkte seksuele grenzen vanuit de context, vroege blootstelling aan seksueel materiaal en activiteiten en slachtofferschap van seksueel misbruik

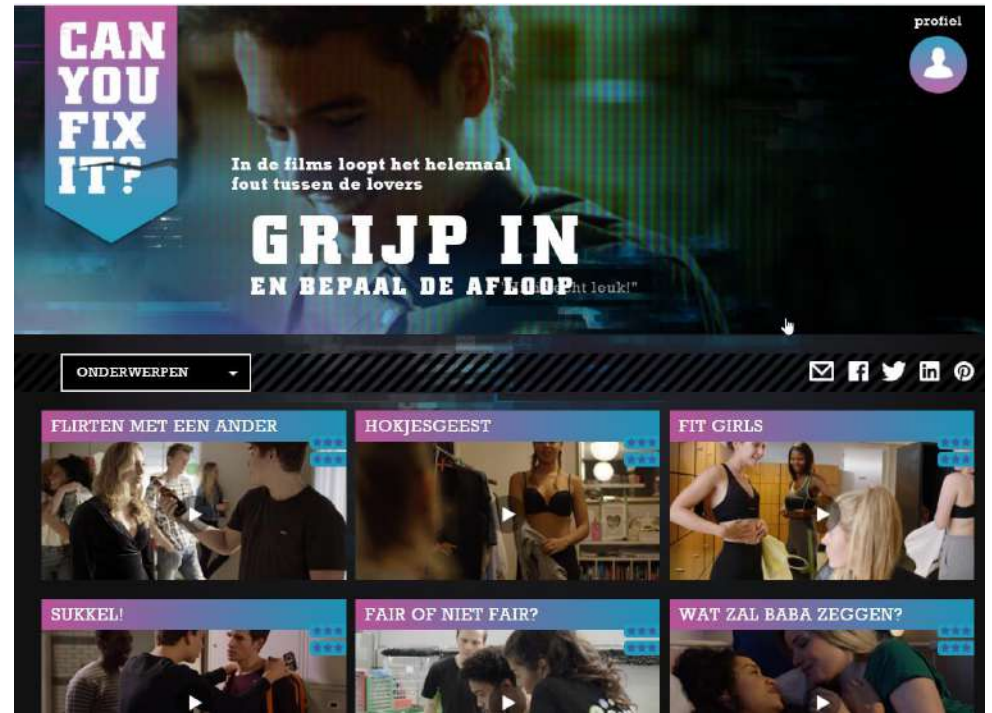

Therapeutische interventies

- Psycho-educatie
- Terugvalpreventiemodel en cognitieve gedragstherapie
- Internet-en media veiligheidsplan
- Seksuele fantasiemanagment
- Specifieke vaardigheden – DUO therapie

Psycho-educatie

- Seks en de wet, (online) seksuele activiteiten die strafbaar
  - Openbare zedenschennis, verkrachting, aanranding van de eerbaarheid, seksueelmisbruikbeelden van minderjarigen, niet-consensuele verspreiding van beelden en opnames, online grooming, extreme pornografie
- Pornografie
  - De seksuele ontwikkeling en het onrealistisch beeld met de realiteit
- Seksueel grensoverschrijdend gedrag en algemene seksualiteit
  - Vlaggensysteem en Can You Fix It?
  - Gezonde seksualiteit en seksueel grensoverschrijdende gedragingen
  - Gezonde seksualiteit wordt eveneens gestimuleerd (masturberen, gepaste seksuele fantasieën, adequaat pornogebruik, betrouwbare en educatieve websites zoals www.allesoverseks.be)

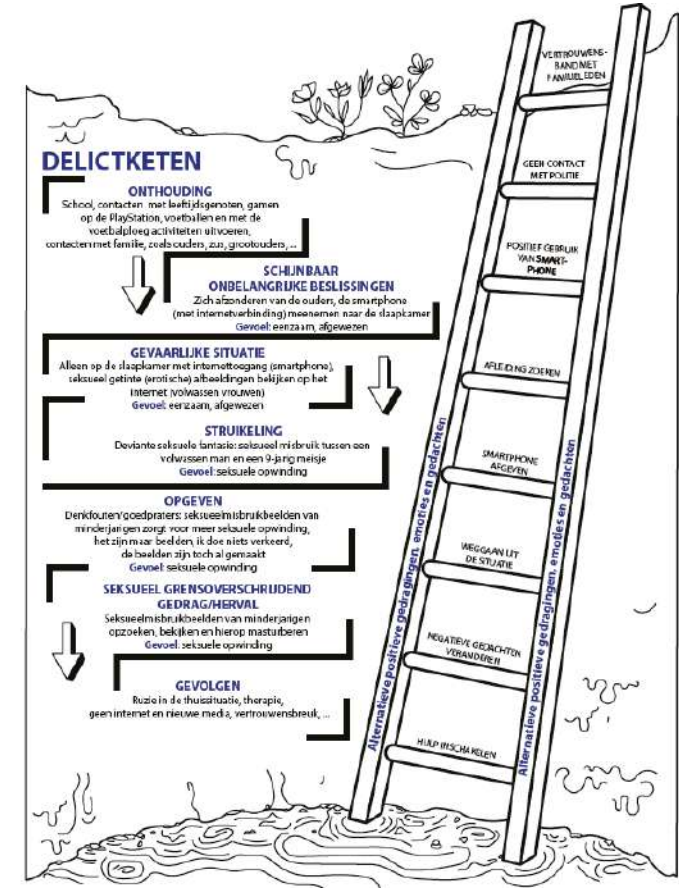
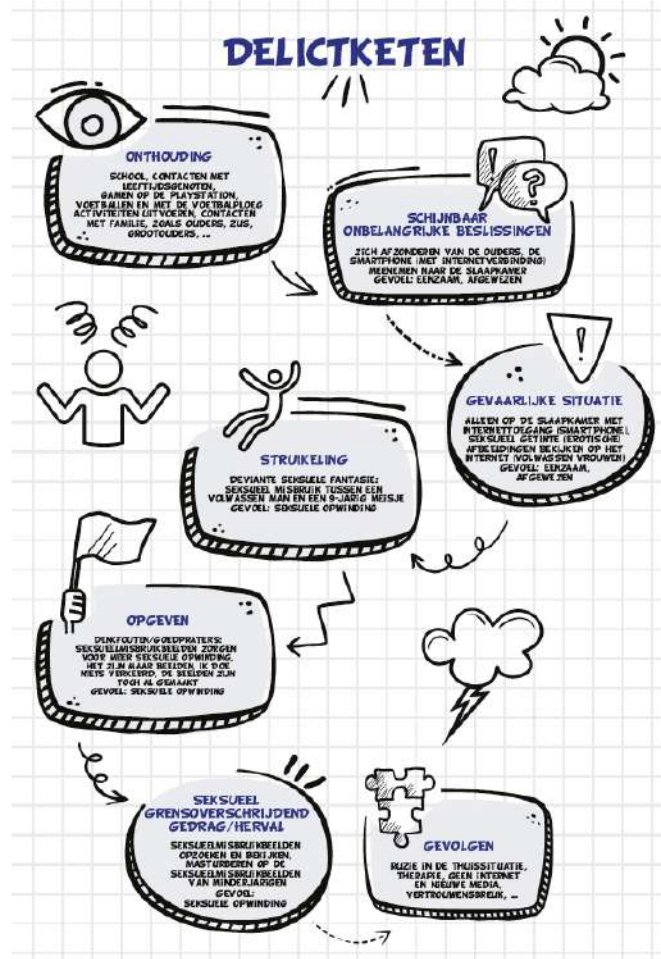

Terugvalpreventiemodel en cognitieve gedragstherapie

- Verminderen van het recidiverisico door risicofactoren te leren herkennen
- Cognitieve, emotionele, gedragsmatige en situationele factoren zoals deviante fantasieën, eenzaamheid, datingsites of apps, multimediatoestellen (smartphone, tablet) of internetgebruik zonder toezicht
- Delictscenario - delictketen – alternatieve delictketen

Delictketen

Risicofactoren

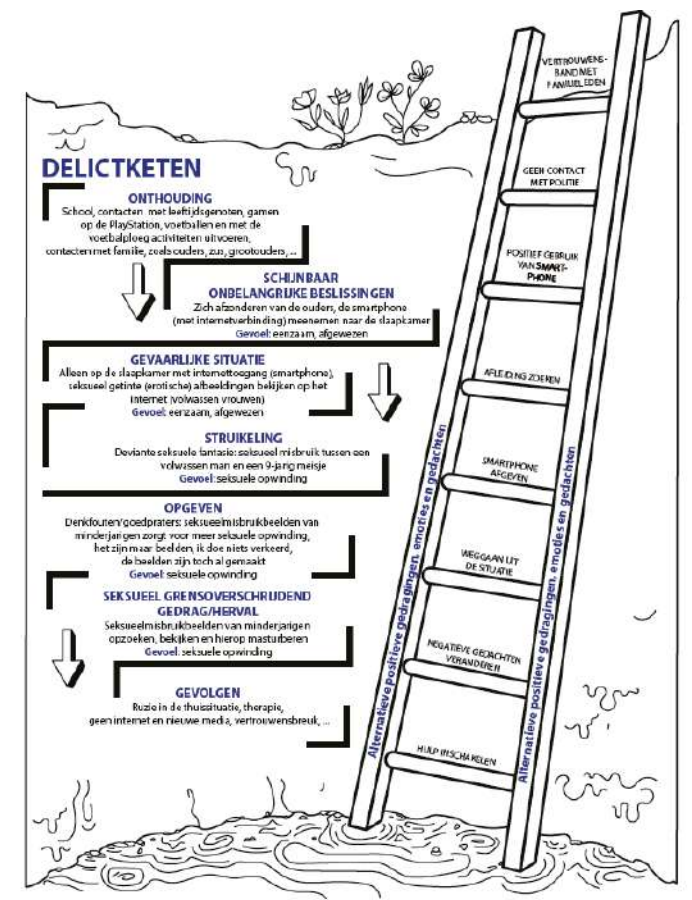
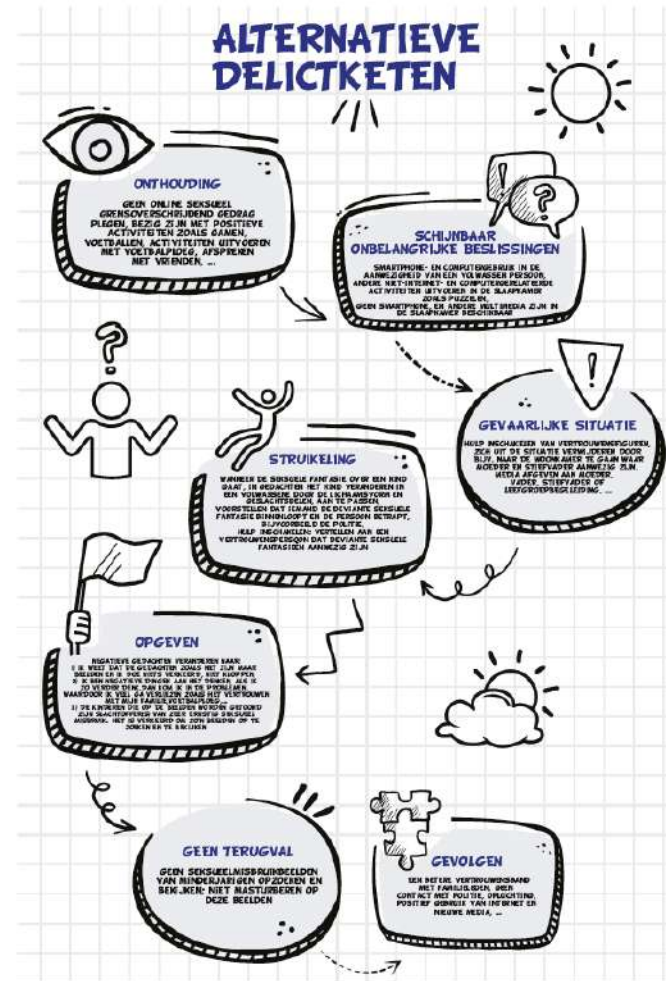
- Geen controle en toezicht tijdens multimediamomenten;
- Internet;
- Multimedia met internet;
- Frustraties, verveling en zich niet kunnen bezighouden tijdens ongestructureerde momenten;
- Spannings- en stressvolle situaties (conflicten in de thuissituatie, afwijzing door vrouwelijke leeftijdsgenoten, pesterijen op school, ...)
- Deviante seksuele fantasieën (seksueel misbruik tussen meisje en volwassen man);
- Gevoel van verlaagde zelfcontrole;
- Onvoldoende seksuele stimulatie;
- Beperkte emotieregulatie- en copingvaardigheden;
- Negatief zelfbeeld, onzekerheid en ontevreden met zichzelf;
- Geen intimiteit en verbinding met 'vrouwelijke' leeftijdsgenoten;
- Eenzaamheid en vernedering en
- Overmatig bezig zijn met seksualiteit

Alternatieve – coping vaardigheden

- Beginnen met een gsm zonder internettoegang, en nadien starten met een smartphone
- Smartphone en computergebruik in de aanwezigheid van een volwassen persoon
- Geen smartphone, en andere multimedia op de slaapkamer
- Computerbeveiliging in de voorziening/thuissituatie
- Afleiding zoeken, vooral tijdens de momenten van verveling:
  - Strips lezen
  - Muziek luisteren
  - Gamen, met name met de Nintendo DS (zonder internetaansluiting)
  - Complexe tekeningen maken
  - Woordpuzzels en puzzels maken
  - Kaarten (bijvoorbeeld patience)
  - Voetballen
  - Als er iemand aanwezig is gezelschapsspelletjes spelen
- Hulp inschakelen, in het bijzonder moeder, vader, stiefvader
- Helpende gedachten en positieve zelfspraak
- De namen van een favoriete voetbalploeg en de Rode Duivels opnoemen

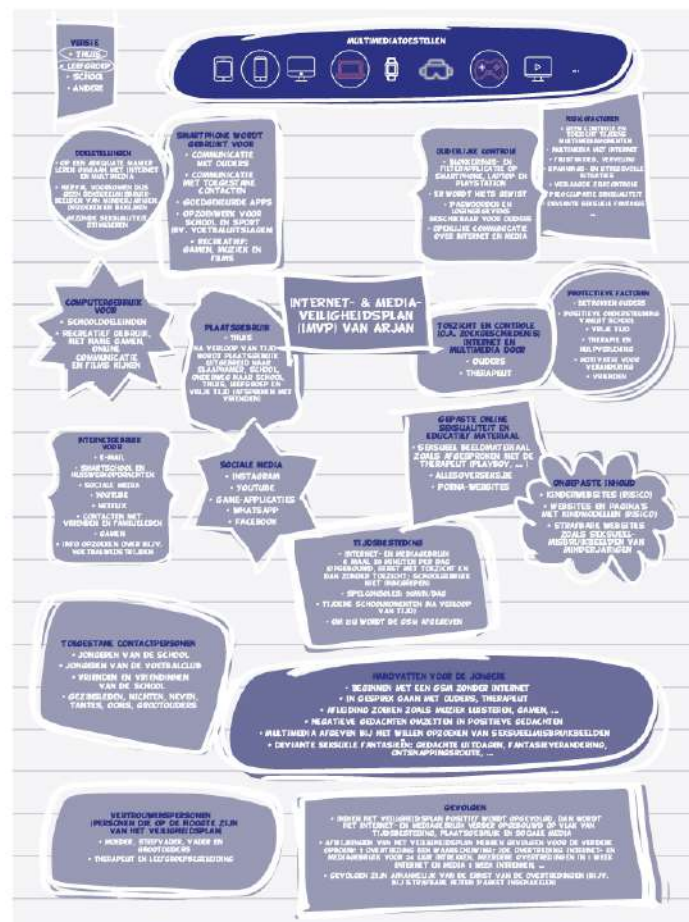
Alternatieve delictketen

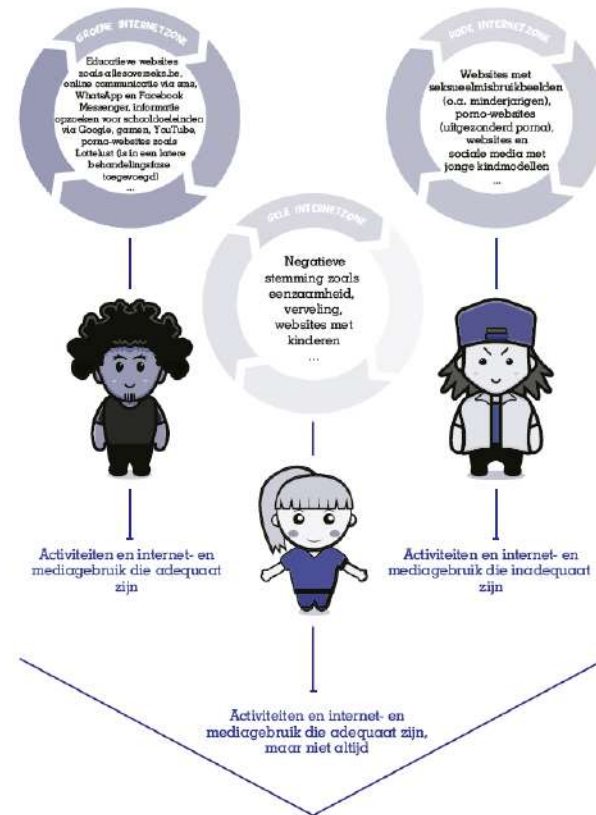
Seksuele fantasie management

- Deviante seksuele fantasieën in kaart brengen
  - Gepaste en ongepaste seksuele fantasieën
- Adequate seksuele scripts opstellen
- Technieken:
  - Fantasieblokkers: voorstellen dat iemand de deviante seksuele fantasie binnenloopt en de persoon betrapt
  - Ontsnappingsroute: zichzelf verwijderen van de situatie waarin de persoon aan het fantaseren is
  - Acceptance and Commitment Therapy (ACT): leren om gedachten in een ander perspectief te zetten om de functie van de cognities te veranderen en aandacht richten op andere belangrijke aspecten in het leven
- Delictgerelateerde cognitieve distorties

Internet- en media veiligheidsplan

Internetzones

Specifieke vaardigheden DUO therapie

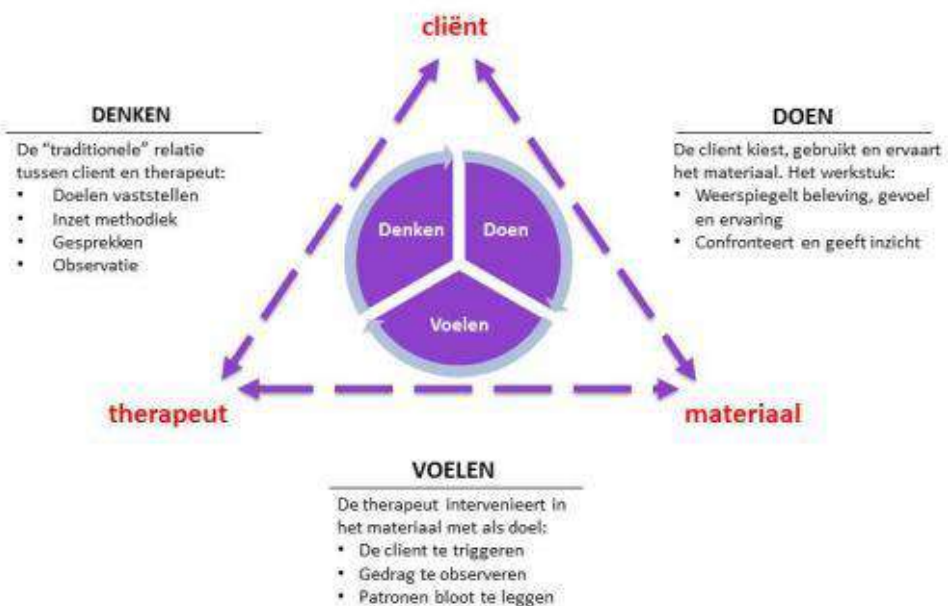
Inhoud

- Beeldende therapie
- Indicatie beeldende therapie
- Kracht van beeldende therapie bij jongeren met seksueel grensoverschrijdend gedrag
- Hoe/aanbod
- Casus

Beeldende therapie

Hoe werkt vaktherapie

Naast interactie client en therapeut voegt materiaal een extra dimensie toe

- Een ervaringsgerichte therapie waarbij het beeldend medium bewust wordt ingezet om aan doelstellingen van de jongeren te werken (Smeijsters H.)

Kracht Beeldende therapie

- Ervaringsgericht
- Non-verbaal?
- Veilige ruimte voor oefenen met nieuwe gedragingen
- Veilige manier om emoties te uiten
- Gestructureerd, laagdrempelig, aangepast aan ieder zijn mogelijkheden
- Appèlwaarde van materiaal/techniek
- Product is tastbaar, zichtbaar
- Identiteitsversterkend
- Werken in het hier en nu / zintuigelijk
- Congruent/incongruent: lichaamstaal en gesproken taal

Indicatie beeldende therapie

- Problemen met verbaal abstraheren
- Geen woorden voor ervaringen kunnen vinden
- Moeite hebben met verbaal communiceren
- Sterk rationaliseren
- Moeilijk contact maken met eigen belevingswereld
- Moeite ervaren met continuïteit in contact
- Moeite hebben met ordenen en begrenzen van emoties

(Smeijsters, H.)

Indicatie

Binnen beeldende therapie wordt vaak gericht op de therapeutische relatie en de voedingsbodem van seksueel grensoverschrijdend gedrag

- Vertrouwen
- Incongruent lichaamstaal – gesproken taal (communicatieproblemen)
- Voeling krijgen met zichzelf
- Gevoelens van macht – onmacht
- Eenzaamheid - Sociaal laag functioneren (aansluiting missen)
- Laag zelfbeeld (zich weinig gehoord en gezien voelen)
- Behoeften naar lichamelijk contact, sensorisch werken
- Kind zijn, schema's uit kindertijd: ervaren en exploreren
- Fantasie - werkelijkheid
- Controlebehoefte / grenzeloosheid

Hoe

- Analoge procesmodel: Wat gebeurt in medium staat analoog met situaties buiten therapie. Vanuit werken 'in het medium' bruggen slaan tussen medium en psyche.
- Nieuwe ervaringen opdoen in veilige context: 'ik kan nu eens kind zijn op een leuke manier, er een fijne herinnering van maken'.
- Product: verbeelden wat moeizaam met woorden gaat, zoeken naar taal voor het beeld.
- Symbolisch werken, gebruik van metaforen (gebruik van personages in games, indirect werken, werken met spel)
- Verschil 'in' en 'met' medium werken

Aanbod Arjan

- Observatie (4 weken)
- Individuele beeldende therapie gericht op emoties: voeling krijgen met emoties (in het medium) en ontwikkelen spel rond strijd met seksuele gedachten (met het medium: nauwe samenwerking met gedragstherapeute)
- Groepstherapie: emotieregulatie en zelfbeeld (8 weken, gesloten groep)
- Atelier (na groepstherapie gericht op positiever zelfbeeld ontwikkelen)

Beeldend werk Arjan

Werken aan voedingsbodem van seksueel grensoverschrijdend gedrag

- **Sterke controlebehoefte (macht – onmacht)**
  - Werken van gestructureerd materiaal (potlood, stift,...) naar ongestructureerde materialen (waterverf, ecoline).
- **Voeling krijgen met zichzelf en zijn emoties**
  - Via sensopathische materialen (stof, pastelkrijt, klei, vingerverf...)
- **Werken rond strijd met zijn eigen fantasieën en gedachten**
  - Symbolisch werken, Star wars spel rond seksuele gedachten
- **Eenzaamheid**
  - Emoties en verlangens in beeld brengen, contact met de ander
- **Laag zelfbeeld**
  - Het leren van nieuwe vaardigheden, aangaan van nieuwe uitdagingen, succeservaringen opdoen in het medium.
- **Taalproblemen**
  - Werken met structuur, beelden, emotiemeters, visualisaties
- **Fantasie – werkelijkheid**
  - Wat kan in fantasie (zoals in games) tegenover de werkelijkheid, spel/fantasie om over moeilijke zaken te spreken.

Conclusies

- Weinig onderzoek naar online seksueel grensoverschrijdend gedrag bij jongeren
- Er bestaan richtlijnen, maar heel beperkt
- Beeldend werken kan ook als ingang dienen om de innerlijke beleving en seksuele gedachten tot expressie te brengen
- Samenwerking beeldend therapeut en bv. gedragstherapeut is zeker een meerwaarde
- Nood aan samenwerking en onderzoek tussen vaktherapie en bv. gedragstherapie

Bedankt!

- Info@ateliergroei.be
- Zohra.Lkasbi@zna.be

